

інтерфейсу та збільшенню обсягів збереження облікових та податкових даних для формування різноманітної звітності, яка вимагається законодавством в сфері трансфертного ціноутворення.

Список використаних джерел:

1. Ковальчук С.Я., Колесник А.В., Турчик М.М. Особливості обліку експортних операцій суб'єктів зовнішньоекономічної діяльності. *Науковий вісник Херсонського державного університету*. 2017. Вип. 23(3). С. 135-139.
2. Калініченко З.Д. Особливості використання форм документального забезпечення трансфертного ціноутворення. *Інфраструктура ринку*. 2019. Вип. 28. С. 342-354
3. Муравський О. Розробка єдиної обліково-аналітичної системи трансфертного ціноутворення. URL: http://kafstat.at.ua/konferens2/muravskij_tezi.pdf
4. New Vantage Partners. *Big Data Executive Survey 2017. Executive Summary of Findings. Big Data Business Impact: Achieving Business Results through Innovation and Disruption*. New Vantage Partners LLC. 2017. 16 p.

УДК 657.6:004

Матієнко-Зубенко Ірина Ігорівна,

к.е.н., доцент кафедри аудиту,

ДВНЗ «Київський національний економічний університет

імені Вадима Гетьмана»,

М. Київ, Україна

ДАНІ КЕРУЮТЬ ПРОФЕСІЄЮ АУДИТОРА

Цифрові технології — світовий тренд, якому присвячуються численні наукові дослідження, дискусії провідних практиків у різних сферах діяльності людини. Ця тенденція знайшла своє відображення і в бухгалтерському обліку та аудиті.

За даними Асоціації Сертифікованих Присяжних Бухгалтерів (АССА) [1] рушійною силою технологічних змін у аудиті є перехід до автоматизації, надшвидке зростання обсягів інформації, зміни бізнес-моделей клієнтів. Як наголошують фахівці, аудиторські перевірки повинні бути технологічно обґрунтованими для того, щоб продовжувати обслуговувати бізнес і проводити високоякісні аудити. Вже звична автоматизація аудиторських процедур, яка базується на використанні, наприклад, Microsoft Excel, CaseWare та іншого програмного забезпечення, дозволяє значною мірою економити час аудиторської перевірки, зменшує кількість помилок та обсяги ручної роботи.

Крім цього, в практиці провідних аудиторських компаній вже використовуються такі цифрові технології, як аналітика даних (*Data analytics* — *DA*), автоматизація роботизованих процесів (*Robotic Process Automation* — *RPA*), технологія розподіленого реєстру (*Distributed Ledger Technology* — *DLT*, *блокчейн*), штучний інтелект (*Artificial Intelligence* — *AI*), обробка природної мови (*Natural Language Processing* — *NLP*), машинне навчання (*Machine Learning* — *ML*), глибоке навчання (*Deep Learning* — *DL*), технологія дронів,

хмарні технології та smart-контракти.

Але «прима-технологією» серед них виявилася *аналітика даних*. Це пояснюється тим, що глибокий аналіз даних дозволяє аудиторам отримати розширене бачення виявлених закономірностей, оцінити значущість причинно-наслідкового зв'язку під час аналізу даних, сприяє попередньому аналізу аудиторських доказів.

Використання *роботизованої автоматизації процесів (RPA)* уможливорює роботу з «зоопарком» програмного забезпечення, що надає доступ до розширеного діапазону даних. *Інтелектуальна автоматизація процесів (IPA)* являє собою поєднання модулів штучного інтелекту з RPA, забезпечуючи обробку процесів, оснований на логічних висновках. На думку авторів [2] з використанням великих даних створюється ситуація, коли зі збільшенням доступної інформації для прийняття рішень потрібно перевіряти ще більше інформації. Крім цього, у клієнтів дані можуть бути у різних форматах, що ускладнює використання інструментів автоматизації аудиту або аналітики.

Важливим чинником є також те, що однією із областей аналітики даних є їх *візуалізація*. За допомогою відповідного програмного забезпечення для візуалізації даних аудитори аналізують повні набори даних, виявляючи викиди, закономірності і відхилення. Інформаційні візуальні ефекти дозволяють передавати важливу інформацію та є додатковим засобом комунікації. Наприклад, покращується зовнішній вигляд звітів, надаючи можливість читачу бачити як загальну картину даних, так і збільшити конкретну статистику, яка цікавить. Інтерактивна візуалізація даних в аудиті набуває ще більшого значення в умовах використання електронних звітів.

Інтелектуальний аналіз тексту (обробка природної мови) — це ще один напрямок роботи аудитора з використанням штучного інтелекту. Фактично аудитору доводиться працювати з величезною кількістю документів. Ця технологія дозволяє вибирати резюме, розставляти пріоритети по релевантності, об'єднувати частини тексту різних документів тощо [3].

Машинне навчання спрямоване на вивчення чинників, які складно спостерігати людям. А поєднання його зі штучним інтелектом може забезпечити аудиторів якісною прогнозою аудиторською аналітикою, яка враховує екзогенні дані (наприклад, відгуки клієнтів у соцмережах) в інтерактивному режимі. За певних умов, це допоможе внутрішнім і зовнішнім аудиторам висувати свої вимоги до слідства, зменшить невизначеність, пов'язану з аудиторським ризиком.

Розвитку нової екосистеми бухгалтерського обліку і аудиту сприяє використання технології *блокчейн*, яка уможливорює миттєвий обмін інформацією, автоматичний контроль процесів за допомогою смарт-контрактів, захист цілісності даних.

Важливим є також відповідність наявної *методології аудиту*, його *стандартів і практики* технічним можливостям цифрового ландшафту. На думку науковців Ратгерського університету (США, штат Нью Джерсі) [2]

доцільно визначати чи матимуть інноваційні розробки більшу користь для внутрішніх і зовнішніх аудиторів, чи ускладнять правила аудиту.

В епоху інтелектуального аудиту передові інструменти аналітики дозволяють обробляти великі обсяги даних, тому аудитор повинен знати алгоритм їх дослідження, щоб досягти поставленої мети аудиту. Тому, однією з нагальних проблем є те, що є необхідність у навчанні працівників роботі з аналітикою даних.

М. Стаффілд — директор з професійних поглядів АССА, окреслює коло проблем, які супроводжують запровадження диджитал-технологій в аудиторську діяльність та використання диджитал-компетентностей. Зокрема, при повному впровадженні штучного інтелекту і пов'язаних з ним технологій постане питання про незалежність аудитора. Наразі використовують термін «ерозія навичок», який означає швидку втрату ІТ-навичок, якщо аудитор тривалий час знаходяться за межами робочого середовища, яке постійно технологічно розвивається.

Важливо брати до уваги також те, що використання цифрових технологій вимагає і від роботодавців глибокого розуміння змін робочого середовища і ретельного продумування дизайну нових ролей для персоналу. АССА у звіті «Professional Accountants – the Future: Drivers of Change and Future Skills» зазначає перелік професійних навичок з урахуванням «цифрових коефіцієнтів». Пропонуються такі коефіцієнти: *технічних навичок і етикету* (TEQ); *інтелекту* (IQ); *креативності* (CQ); *цифровізації* (DQ); *емоційності* (EQ); *бачення* (VQ) і *досвіду* (XQ) [1, с. 25].

На думку фахівців аудитори у більшості випадків ще не готові до цифрової трансформації, оскільки не всі залучені до використання автоматизованого робочого процесу аудиту. І рекомендують опанувати такі нові навички, як аналітика даних, програмування та набуття цифрових компетентностей.

Отже, головною умовою професійного успіху аудитора, чи аудиторської компанії, можна назвати «роботу на випередження» стосовно впровадження цифрових технологій у аудиторську діяльність; швидку адаптацію аудиторів до змін, пов'язаних з технологічним розвитком, що допоможуть ефективніше виконувати роботу. Доцільно впроваджувати розумні методи аудиту на основі застосування великих даних і аналітики в аудиторських процедурах. Для цього потрібно формувати позитивне ставлення до аналітики даних, заохочувати аудиторів до використання таких інструментів у своїй роботі на місцях.

Занепокоєння аудиторів викликає використання машинного навчання, а саме чи не замінять «проривні» технології людей. Фахівці стверджують, що штучний інтелект і машинне навчання будуть допоміжним інструментом для складання професійного судження. А бухгалтерська і аудиторська професії з розвитком технологій повинні позбутися анахронічних правил розкриття інформації і гарантій.

Список використаних джерел:

1. Suffield M. Auditors of the future – what are the skills needed in a digital age? BIG DATA & digital audit Journal №1 2020 – p. 23-26 -URL:

https://www.eca.europa.eu/Lists/ECADocuments/JOURNAL20_01/JOURNAL20_01.pdf

2. Miklos A. Vasarhelyi, Soohyun Cho, Arion Cheong, Chanyuan (Abigail) Zhang. *Smart Audit: the digital transformation of audit. BIG DATA & digital audit Journal №1 2020* – p. 27-32 - URL: https://www.eca.europa.eu/Lists/ECADocuments/JOURNAL20_01/JOURNAL20_01.pdf

3. Emanuele Fossati, Clare Reilly, Carmen Schnell. The ECALab – our in-house incubator for applying data analytics, data visualisation and process mining to audit. - *BIG DATA & digital audit Journal №1 2020* – p. 38-41 - URL: https://www.eca.europa.eu/Lists/ECADocuments/JOURNAL20_01/JOURNAL20_01.pdf

УДК 336.225

Могилевська Ольга Юріївна,

*д.е.н., завідувач кафедри економіки, підприємництва, менеджменту,
ПЗВО «Київський міжнародний університет»,*

м. Київ, Україна

ORCID: 0000-0001-8482-7950

Сідак Ігор Вікторович,

*аспірант кафедри економіки, екології, практичного підприємництва,
ПВНЗ «Європейський університет»,*

м. Київ, Україна

ORCID: 0000-0002-2265-0421

ДІДЖИТАЛІЗАЦІЯ В МІЖНАРОДНІЙ ПОДАТКОВІЙ СИСТЕМІ

Постійна цифровізація економіки принесла позитивні наслідки для суспільства, такі як дешевші, потужніші та широко стандартизовані технології. Водночас цей процес створює нові виклики, не в останню чергу для міжнародної податкової системи, що може призвести до викривлень та податкової невизначеності. Для досягнення справедливої та ефективної податкової системи в довгостроковій перспективі необхідна реформа міжнародної податкової системи.

Цифрові компанії повинні сплачувати податок на свій прибуток без винятку; тільки якщо всі прибутки оподатковуються однаково, ми побачимо справедливую конкуренцію в глобальній економіці. Зрештою, метою є створення рівних умов для традиційної та цифрової бізнес-моделей. Краща, справедливіша система оподаткування також в інтересах цифрової економіки.

З 2013 року на рівні G20 ведуться розмови щодо податкових проблем, пов'язаних із цифровими угодами. Однак, через відсутність консенсусу країни не змогли досягти прогресу. Відтоді інклюзивна структура OECD/G20 розробляє існуючий «двостовповий підхід». Члени погодилися з ним, забезпечуючи міцну основу для розробки глобального, заснованого на консенсусі рішення податкових проблем цифровізації економіки. Останнім часом через коронавірусну кризу ця дискусія набула значного розмаху, особливо в Європейському Союзі [1].

Протягом останніх кількох років виникли побоювання, що існуюча міжнародна податкова система не відповідає належним чином цифровізації